

Sygn. akt IV U 670/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Rafał Jerka
Protokolant:	st. sekr. sądowy Katarzyna Krajewska

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2016 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy B. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania B. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 1 marca 2016 r. nr R- (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że ubezpieczona B. P. nie jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia okres od 1 grudnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. w łącznej kwocie 2.076,90 zł (dwa tysiące siedemdziesiąt sześć zł 90/100),

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz ubezpieczonej kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania

/-/SSO R. Jerka

IV U 670/16

UZASADNIENIE

ZUS O/O. decyzją z dnia 1 marca 2016 r. znak R- (...) zobowiązał B. P. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w postaci renty po zmarłej J. P. za okres od dnia 1.12.2015 r do dnia 31.12.2015 r. w łącznej kwocie 2076,90 zł.

W uzasadnieniu wskazano, iż uprawniona do renty J. P. zmarła w dniu 7.12.2015 r. Z kolei termin wypłaty tego świadczenia ustalony jest na dzień piętnasty danego miesiąca dlatego organ rentowy nie mając informacji o zgonie osoby uprawnionej świadczenie to wypłacił w dniu 18.12.2016 r. pełnomocnikowi ubezpieczonej – skarżącej B. P.. W dalszej części organ argumentował, iż skoro z art 101 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z

Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) zwana dalej FUS prawo do świadczeń ustaje z chwilą śmierci osoby uprawnionej a skarżąca nie należy jednocześnie do grona osób bliskich wskazanych w art. 136 ust. 1 ustawy FUS to sporne świadczenie jej się nie należy.

W odwołaniu od tejże decyzji ubezpieczona wskazała, iż zgodnie z art. 136b ustawy FUS wypłata świadczenia może nastąpić osobie sprawującą faktyczną opiekę na rencistą do czasu ustanowienia dla uprawnionego opiekuna prawnego. Podała iż od wielu lat sprawowała faktyczną opiekę nad zmarłą o czym wiedział MOPS występując do sądu o ustanowienie opiekuna prawnego dla zmarłej. Nadto skarżąca dysponowała szerokim pełnomocnictwem (udzielonym w 2010 r.) dotyczącym m.in. pobierania i kwitowania odbioru świadczeń emerytalnych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. P. zmarła w dniu 7.12.2015 r.

W dniu 18 grudnia 2015 r. renta za miesiąc grudzień 2015 r. zostało wypłacona do rąk skarżącej – B. P., która dysponowała notarialnym upoważnieniem do odbioru tego świadczenia.

Bezpośrednio przed śmiercią (na kilka tygodni przed) stan zmarłej był niezwykle zły, była nieświadoma, nie przyjmowała leków, pożywienia była niezdolna do samodzielnej egzystencji i leżąca. Przebywała od dnia 4 sierpnia 2015 r. w Wojewódzkim Zespole Lecznictwa Psychiatrycznego w O. a następnie odpłatnym pobycie (100 zł dziennie) w Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym w D.. Dodatkowo MOPS w O. z inicjatywy skarżącej złożył wniosek do Sądu Rejonowego w Olsztynie III Wydział Rodzinny i Nieletnich wniosek o umieszczeniu zmarłej w domu pomocy społecznej bez jej zgody. Faktyczna opiekę nad J. P. od kilku lat pełniła skarżąca będąca jej siostrzenicą.

(dowód: dokumenty w aktach III RNs 1651/15, dokumenty k. 9 – 14, 23- 25, 31 zeznania ubezpieczonej k. 37v , 38 – 38 v , akta ZUS)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie ubezpieczonej jest zasadne.

Porządkująco należy wskazać, iż według przepisu art. 101 pkt 2 FUS prawo do świadczenia ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej. Mimo to przepis art. 136a ust. 2 FUS deklaruje, że wstrzymanie wypłaty emerytury następuje dopiero od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zmarł rencista . Oznacza to, że ustawodawca **przyznaje prawo do świadczenia również osobie zmarłej (na okres po dniu śmierci)** .

Jednocześnie stosowanie do art. 102 § 2 kpc umocowanie skarżącej do odbioru spornego świadczenia wygasło ze śmiercią mocodawcy - J. P..

Stąd należało ocenić czy rację ma skarżąca iż do odbioru spornego należne zmarłej świadczenia w postaci emerytury za grudzień 2015 r. była ona uprawniona na podstawie art. 136b ustawy FUS. Zgodnie z ustępem pierwszym tej regulacji „ jeżeli z akt sprawy wynika konieczność ustanowienia dla osoby uprawnionej do renty (...) opiekuna prawnego, do czasu jego ustanowienia świadczenia mogą być wypłacane osobie sprawującej faktyczną opiekę nad rencistą (...) „

Niewątpliwie ze względu na stan zmarłej przed śmiercią (k. 15 – 15v , akta III RNs 1651/15, informacja k. 31akt sprawy) istniała konieczność ustanowienia przed śmiercią dla niej opiekuna prawnego (była nieświadoma, nie przyjmowała leków, pożywienia była niezdolna do samodzielnej egzystencji i leżąca a zatem istniały przesłanki do ubezwłasnowolnienia częściowego lub całkowitego). Z tego względu faktyczną opiekę nad zmarłą w tym okresie pełniła siostrzenica B. P. (m.in. inicjowała i reprezentowała ją w postępowaniu o skierowanie do domu opieki społecznej – sprawa III RNs 1651/15, umieściła i opłacił pobyt w Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym w D., gospodarowała i zarządzała jej majątkiem, robiła zakupy, załatwiała w jej imieniu sprawy urzędowe). W tej sytuacji nie może ulegać wątpliwości iż sprawowała ona w myśl art. 136b ustawy FUS faktyczną opiekę nad zmarłą w sytuacji gdy znajdowała się ona w takim stanie który wymagał ustanowienia dla niej opiekuna prawnego. Podkreślić przy

tym należy iż ratio legis wskazanej normy prawnej sprowadza do tego iż uprawnia on osobą trzecią – tutaj opiekuna faktycznego – do dysponowania świadczeniem należnym renciście w sytuacji gdy on sam nie jest w stanie samodzielnie gospodarować dochodem w postaci renty aby zaspokoić swoje niezbędne potrzeby (opłata za pobyt w ośrodku, opłata za leki, czynsz za mieszkanie, rachunki itp.). Bez znaczenia jest przy tym czy pozostawione w dyspozycji opiekuna świadczenie rentowe pokrywa w całości w części usprawiedliwione potrzeby rencisty czy też otrzymana kwota je przewyższa. W tej sytuacji nie ma żadnego znaczenia relacja dochodu z renty w odniesieniu do wydatków rencisty.

.Przechodząc do rozważania ustępu drugiego art. 136 b zgodnie z którym „ świadczenie jest wypłacane osobie sprawującej faktyczną opiekę nad rencistą na podstawie oświadczenia o sprawowaniu tej opieki, potwierdzonego przez organ, który z racji wykonywanych zadań posiada informacje dotyczące sprawowania tej opieki „ należy stwierdzić iż skarżąca nie dopełniła formalnego obowiązku w postaci złożenia oświadczenia o którym tu mowa. W ocenie Sądu jednak uchybienie to nie może stanowić podstawy do potraktowania pobranego świadczenia jako nienależnego. Zauważyć bowiem należy iż stan zdrowia (tak jak w niniejszej sprawie) ma charakter dynamiczny a w tej sytuacji trudno wymagać aby faktyczny opiekun natychmiastowo reagował i wszczynał wszelkie możliwe procedury zmierzające do ustanowienia opieki nad uprawnionym (w przedmiocie całkowitego bądź częściowego ubezwłasnowolnienia). Dodatkowo samo uchybienie formalne stanowiłoby zbyt nadmierną sankcją dla osoby która faktycznie (dobrowolnie) i w interesie społecznym (mimo że nie była zobowiązania ani prawnie ani moralnie) podjęła się opieki nad osobą w tak ciężkim stanie (wymagającym ustanowienie opiekuna prawnego). W ocenie Sądu w przypadku zaistnienia przesłanek materialno - prawnych wypłaty spornego świadczenia ewentualne uchybienie obowiązkom formalnym nie powinno mieć wpływu na ocenę zasadności ej wypłaty.

W tej sytuacji w oparciu o powołane przepisy Sąd orzekł jak w sentencji wyroku. O kosztach orzeczono jak w pkt II.

Na marginesie należy dodać, iż w niniejszej sprawie nie mogła mieć zastosowanie regulacja z art 136 ust. 1 FUS wedle której organ rentowy wypłaca niezrealizowane świadczenie rentowe jednej z osób wymienionych w tym przepisie, pod warunkiem, że zmarły jeszcze za życia wystąpił o to świadczenie. Niezrealizowane świadczenie rentowe w rozumieniu art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to takie świadczenie, do którego prawo zostało już ustalone lub co najmniej osoba uprawniona wystąpiła o nie jeszcze za życia, ale nie zostało ono jej wypłacone, niezależnie od przyczyn opóźnienia w wypłacie świadczenia. Nie dotyczy zatem ta regulacja świadczenia „wypłaconego osobie uprawnionej „ – to jest osobie uprawnionej z art. 136 b ustawy FUS

/-/ SSO Rafał Jerka